

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 1 9 3 A 1 0 1 1 1

ZIMSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Ponedeljek, 3. februar 2020 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 20 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

P 1 9 3 A 1 0 1 1 1 0 3

Pot po Ljubljani v rimsko Emono

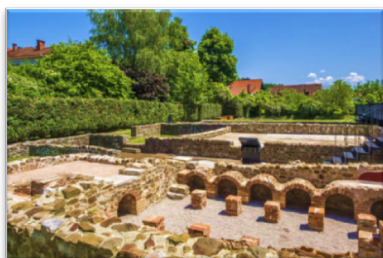
Zanimivo je odpotovati 2000 let nazaj in ugotoviti, da je po trasi Slovenske ceste nekdanj vodila tudi glavna cesta skozi Emono.

Bernarda Županek
Torek, 2. 5. 2017

Posebno mesto v zgodovini Ljubljane zaseda obdobje rimske Emone, katere sledi so se ohranile v mestnem jedru vse do danes. Sprehod po današnji Ljubljani vas lahko popelje 2000 let nazaj, v čas Emone, v mesto, ki je živelo od prvega do začetka šestega stoletja. Zanimivo je ugotoviti, da je po trasi Slovenske ceste nekdanj vodila tudi glavna cesta skozi Emono.

Skozi kanalizacijski pokrov v rimski čas

V središču današnje Ljubljane torej leži Arheološki park Emona. Sestavlja ga deset lokacij, ki so med seboj povezane s krožno potjo. Čeprav so označene s tablami in do njih vodijo kačipotji, jih je pravzaprav težko najti in včasih še težje prepoznati. Zlahka spregledamo velik kamen, ki stoji ob prometni Aškerčevi cesti. Gre za pokrov rimske kloake – kanalizacijskega kanala, ki je pod tedanjo cesto odvajal odpadne vode iz tega predela mesta do reke.

Neznana Emonska hiša ...

Foto: Baronchelli

Neznana Emonska hiša in dobro znani Rimski zid

Pot do Emonske hiše se vije mimo današnjih zasebnih hiš in dvorišč, tako da je potrebno kar nekaj poguma in vztrajnosti pri iskanju te stavbe iz časa Rimljanov. Rimski zid na Mirju pozna skorajda vsak Ljubljančan. Ne vedo pa vsi, da je za njegovo sedanjo podobo zaslužen arhitekt Jože Plečnik. Kakšen je bil ta kos emonskega obzidja v rimskem času, ne vemo natančno: najbrž je bil do osem metrov visok in ometan, da je lažje ključeval vremenu. Zid in park ob njem sta ob temnih večerih skrivnostna, saj tam menda prebiva vila z Rimskega zidu, o kateri poje Ditka Haberl.

... in dobro znani Rimski zid

Foto: Baronchelli

Kako poiskati pokopano mesto?

Kako najti krstilnico, v kateri so krščevali prve kristjane na tem območju? Kje iskati velika pokopališča, ki so nastala v stoletjih obstoja Emone? Celoten mozaik rimskih ostankov se sestavi na krožnem ogledu Arheološkega parka Emona, ki se začne v Mestnem muzeju Ljubljana. V toplejšem delu leta so odkriti tudi najbolj občutljivi ostanki, kot so pisani mozaiki, ostanki stenskih fresk in dobro ohranjenega ogrevalnega sistema.

Če ste raziskovalnega duha, ostanke poiščite sami, saj so, kot rečeno, označeni s pojasnjevalnimi tablami. Če ste goreči uporabniki pametne telefonije, si z nekaj pomoči naložite mobilno aplikacijo Nexto. V Mestnem muzeju Ljubljana je obiskovalcem na voljo tiskani vodnik, bolj družabnim so namenjena številna vodenja, družine v muzeju prejmejo otroški tiskani vodnik Emona od E do A ... Torej ni razloga, da bi Emona še naprej ostala skrita!

Pa še namig: Po enournem potepanju po Arheološkem parku si v kateri od bližnjih slaščičarn naročite emonsko rezino, slastno tortico iz vaniljeve kreme in orehov s čokoladnim prelivom. *Bene sapiat* ali dober tek!

Vse poti vodijo v Emono!

Foto: Peunik, dokumentacija MGML

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi s podatki o dejavnih sporočanja.

Besedilo, ki ga je napisala _____, je bilo objavljeno na spletni strani časopisa _____, in sicer v rubriki _____.

Tema besedila je _____.
(2 točki)

2. S katerim prevladujočim namenom je bilo tvorjeno izhodiščno besedilo?

Sporočevalka je tvorila besedilo predvsem, da bi

- A bralce seznanila z zgodovino Ljubljane in življenjem v rimski Emoni.
- B za bralce ovrednotila Arheološki park Emona.
- C bralcem predstavila Arheološki park Emona in jih spodbudila k ogledu.
- Č bralcem predstavila prispevek Jožeta Plečnika k ohranitvi ostankov Emone.
- D bralce opozorila na pomanjkljivosti Arheološkega parka Emona.

(1 točka)

3. Določite vrsto izhodiščnega besedila tako, da v vsaki vrstici podčrtate ustrezno možnost.

Izhodiščno besedilo je

- _____ zasebno / javno.
- _____ enogovorno / dvogovorno.
- _____ strokovno / uradno / publicistično.
- _____ poizvedovalno / prikazovalno / izvršilno.

(2 točki)

4. Kako si v izhodiščnem besedilu sledijo podteme? Na črtice napišite številke od 1 do 5.

- _____ število lokacij parka in njihova označenost
- _____ vodniki za pomoč pri ogledu parka
- _____ starost Emone
- _____ Rimski zid
- _____ obisk slaščičarne

(2 točki)

5. Česa v izhodiščnem besedilu ne izvemo? Obkrožite ustrezni črki.

V izhodiščnem besedilu ne izvemo,

- A kdaj je obstajalo mesto Emona.
- B koliko prebivalcev je živel v Emoni.
- C kje je potekala glavna cesta skozi Emona.
- Č kako velika je bila Emona.
- D kaj se je ohranilo iz časov Emone.

(1 točka)

6. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Arheološki park Emona sestavlja več nepovezanih lokacij.	DA	NE
Ogled parka traja približno eno uro.	DA	NE
Emonske mozaike in stenske freske si lahko ogledujemo vse leto.	DA	NE
Rimski zid je danes prav takšen, kot je bil v času Emone.	DA	NE
V Arheološkem parku najdemo tudi pokopališča iz časa Emone.	DA	NE
Po Emoni so v Ljubljani imenovali tudi slaščico.	DA	NE

(3 točke)

7. Naštejte štiri izmed desetih lokacij Arheološkega parka Emona.

(2 točki)

8. V povedi/povedih razložite, kako je Jože Plečnik povezan z Rimskim zidom.

(2 točki)

9. Dopolnite povedi tako, da na črte dopišete ustrezne odvisne stavke, ki bodo v skladu z vsebino izhodiščnega besedila. Upoštevajte vprašalnice pod črtami.

Nekatere izmed desetih lokacij parka je težko najti, _____

_____

(Kljub čemu?)

Pri iskanju Emonske hiše potrebujemo kar nekaj poguma in vztrajnosti, _____

_____

(Zakaj?)

Ditka Haberl poje o vili, _____

_____

(O kateri?)

(4 točke)

10. V povedi/povedih razložite, kako sta telefona na zadnji fotografiji povezana s temo izhodiščnega besedila.

(2 točki)

11. Ponovno preberite predzadnji odstavek izhodiščnega besedila in rešite nalogo.

- 11.1. Avtorica je napisala: »*Torej ni razloga, da bi Emona še naprej ostala skrita!*« V povedi/povedih pojasnite, kaj pomeni ta trditev.

---

(2)

- 11.2. Katero izmed možnosti za ogled ostankov Emone bi izbrali vi in zakaj? Odgovor napišite v povedi/povedih.

---

(3)
(5 točk)

12. Navedeni povedi združite v eno tako, da bo dopolnjevalni stavek izražal pojasnilo.

Sprehod po Ljubljani je zelo zanimiv. V središču prestolnice se lahko odpravimo v rimske čase.
Pojasnjevalno priredje:

(2 točki)

13. Preberite slovarski sestavek in rešite nalogo.

aplikacija -e ž (á)

1. knjiž. *prenašanje na kaj, prilagoditev čemu*: v dramskem ustvarjanju se je uveljavila aplikacija antičnih motivov na sodobne probleme; izpeljati je treba aplikacijo načel na konkretne primere; to je slaba aplikacija splošnega zakona na to omejeno področje

2. knjiž. *uporaba, uveljavitev*: poverili so mu praktično aplikacijo izdanih ukrepov; aplikacija znanstvenih izsledkov, sodobnih agrotehničnih metod v poljedelstvu

3. *računalniški program*: razvijati poslovne, spletne aplikacije; uporaba brezplačnih aplikacij / programska aplikacija; računalniške igre in aplikacije

4. *našit, nalepljen okrask, zlasti na tkanini ali na usnju*: našiti aplikacije; obleka z aplikacijami; aplikacija iz usnja

♦ šol. *začasno nalepljen, pritrjen znak, navadno na zemljevidu ali na flanelografu*

13.1. Iz katerega priročnika je slovarski sestavek?

Slovarski sestavek je iz

- A Slovarja slovenskega knjižnega jezika.
- B Slovarja slovenskih frazemov.
- C Slovenskega etimološkega slovarja.
- Č Slovenskega pravopisa.

(1)

13.2. V katerem slovarskem pomenu je rabljena beseda *aplikacija* v izhodiščnem besedilu?

_____

(1)

13.3. Obkrožite DA, če je trditev pravilna, ali NE, če ni.

Beseda <i>aplikacija</i> je naglašena na tretjem zlogu.	DA	NE
Oznaka -e izraža obliko besede <i>aplikacija</i> v imenovalniku množine.	DA	NE
Beseda <i>aplikacija</i> se uporablja v frazemih.	DA	NE
Beseda <i>aplikacija</i> je lahko slogovno zaznamovana.	DA	NE

(2)

(4 točke)

14. Rešite nalogo o prevzetih besedah.

14.1. Prevzete besede iz izhodiščnega besedila povežite z njihovim pomenom, tako da na črtice pred njimi zapišete ustrezno številko iz desnega stolpca.

___ trasa	1 grafični prikaz vodoravnega prereza stavbe
___ freska	2 slika iz raznobarnih kock ali ploščic
___ lokacija	3 smer, potek ceste
___ mozaik	4 slika, narejena na svež omet
	5 območje zunaj večjih mest
	6 kraj, prostor, kjer se kaj nahaja

(2)

14.2. Kaj pomeni prevzeta besedna zveza *bene sapia*?

_____

(1)
(3 točke)

15. Preberite poved in rešite nalogo.

V središču današnje Ljubljane torej leži Arheološki park Emona.

15.1. Podčrtanemu glagolu določite glagolski vid in ga zapišite na črto.

Glagolski vid: _____

(1)

15.2. Napišite poljubno novo poved, v kateri boste podčrtani glagol uporabili v spremenjenem vidu.

_____

_____

(2)

15.3. Kateri dve od navedenih besed ne spadata v isto besedno družino kot glagol *ležati*?
Prečrtajte ju.

ležaj   lažen   ležišče   lega   ležalnik   preležanina   lažji   odležan

(1)
(4 točke)

16. Preberite poved in rešite nalogo.

Rimski zid na Mirju pozna skorajda vsak Ljubljančan.

16.1. Obkrožite črko pred pravilnim zaporedjem stavčnih členov v povedi.

- A osebek, povedek, predmet
- B predmet, prislovno določilo, povedek, osebek
- C osebek, prislovno določilo, povedek, predmet
- Č predmet, povedek, osebek

(1)

16.2. Kaj je avtorica izrazila z besedo *skorajda*?

Izrazila je, da Rimski zid na Mirju

- A poznajo vsi Ljubljančani.
- B pozna večina Ljubljančanov.
- C pozna približno pol Ljubljančanov.
- Č poznajo redki Ljubljančani.

(1)

16.3. V katero besedno vrsto spada beseda *skorajda*?

Beseda vrsta: _____

(1)
(3 točke)

17. Preberite spodnje povedi in na črti napišite, na kateri besedi/besedni zvezi se nanašata podčrtana zaimka.

V središču današnje Ljubljane torej leži Arheološki park Emona. Sestavlja ga deset lokacij, ki so med seboj povezane s krožno potjo. Čeprav so označene s tablam in do njih vodijo kačipot, jih je pravzaprav težko najti in včasih še težje prepoznati.

ga _____

njih _____

(2 točki)

18. Utemeljite rabo velike oziroma male začetnice v naslednjih besednih zvezah tako, da dopolnite povedi.

V besedni zvezi *Emonska hiša* prvo besedo pišemo z veliko začetnico, ker je to

_____.

V besedni zvezi *emonska rezina* prvo besedo pišemo z malo začetnico, ker je to

_____.

(2 točki)

19. V spodnjih povedih so štiri vejice odveč. Prečrtajte jih.

V arheološkem parku v Ljubljani, si lahko ogledate ostanke Emone, rimskega mesta, ki je na naših tleh obstajalo pred približno 2000 leti. Na enournem sprehodu po desetih lokacijah parka, si lahko pomagata tudi z Nextom, mobilno aplikacijo, ki si jo naložite na telefon, bolj tradicionalne pa lahko po parku še vedno popelje, muzejski vodič. Prepričani smo, da vas bo potovanje v rimske čase navdušilo in, da se boste z veseljem vračali v Emono.

(2 točki)

20. Napišite **uradno prošnjo**.

Zamislite si, da ste Anže/Ana Novak, predsednik/predsednica dijaške skupnosti na Srednji šoli za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo (Zdravstvena pot 1, 1000 Ljubljana). V okviru izmenjave nadarjenih dijakov se bo na vaši šoli teden dni izobraževala skupina dijakov s Srednje zdravstvene in kozmetične šole Maribor. Radi bi jim pokazali rimske ostanke v Ljubljani, zato boste zanje organizirali ogled Arheološkega parka Emona. Mestnemu muzeju Ljubljana (Gosposka ulica 15, 1000 Ljubljana) napišite uradno prošnjo za vodenje skupine dijakov po parku. V prošnji pojasnite razlog in okoliščine ogleda. Navedite tudi, kakšen pomen bi imel obisk parka za vaše goste. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

P 1 9 3 A 1 0 1 1 1 1

Prazna stran